

דַּרְשֵׁנִי קַרְבֶּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת קרח, תשפ"ה

כחו של הרהור תשובה אחד

הגמרא בסוף מסכת סנהדרין אומרת: רבה בר בר חנה אביל באורחא, חזייה להאי טייעא [הוא ראה איזה סוחר ערב]. אמר לו הסוחר: "בוא אני אראה לך איפה נמצאים בלועי קרח". הראה לו שני חורים באדמה שמהם יוצא עשן.

מה עשה רבה בר בר חנה? לקח צמר גפן, הרטיב אותו במים, שם אותו במקל שלו, הכניס בחור והוציא אותו. והצמר גפן היה שרוף, היה שם חום אדיר ביותר.

אמר לו אותו טייעא: "תרכיז את הראש שלך על הרצפה, תשמע מה שאומרים". הרכיז את הראש שלו, שמע שהיו אומרים "משה אמת ותורתו אמת ואנחנו בודאים".

אמר לו: "תדע לך, כל שלושים יום הופכים אותם בגיהנום והם צועקים. למה? כדי שהחם יבוא מכל הכיוונים", השם ירחם עלינו.

ואף על פי כן, התורה מעידה "ובני קרח לא מתו". למה לא מתו? כיון שהם הרהרו בתשובה. מתי הרהרו בתשובה? מתי שהם נסחפו לתוך הבור, כשהם נסחפו והתגלגלו ונפלו לתוך הגיהנום שניה לפני שצנחו אל תוך הלבנה הרוחת, הם הרהרו בתשובה.

תגיד לי, זה שוה הרהור הזה? אם אני בא למישהו ואני לוקח רובה, שם לו על הראש, אני אומר לו "או אתה חוזר בתשובה או אני יורה בך", והוא אומר "אתה יודע מה, אני חוזר בתשובה", תגיד, זה נקרא לחזור בתשובה? הוא גם לא חזר בתשובה. הוא הרהר בתשובה.

ממשה רבנו, עד רבה בר בר חנה, יש 2000 שנה הפרש. בני קרח בהרהור תשובה שהם הרהרו. לא כשהכל היה בסדר. כשהם ראו כבר את הלבנה, הרהרו בתשובה הזה חסד להם 2000 שנה בגיהנום.

אין לנו הבנה. הרהור תשובה שבן אדם עושה, איזה עצמה יש לזה. לא הרהור תשובה שאיתה עושה כשהכל בסדר. לא! כשבן אדם כבר, איך אומרים, כשהמקרה כבר אבוד, הוא כבר רואה את המצב כבר גמור, וההרהור תשובה חסד לו 2000 שנה בגיהנום.

השם ירחם, אנחנו רק אומרים את זה. אבל בן אדם שיש לו רק קצת כאבי שיניים, והרופא אומר לו שיקבל אותו רק מחר בצעהרים, הוא כבר לא יכול לסבל. גיהנום, השם ירחם עלינו.

הרהור תשובה כשהמצב ממש גרוע, אם תתבונן זה בכלל לא נקרא הרהור תשובה. ואף על פי כן זה חסד להם. וזה אמת לאמתה. הרהור תשובה הזה. כי מההרהור תשובה הזה יצא שמואל הנביא.

עד כמה אנחנו צריכים להעריך את המעשים שאנחנו עושים, הפשוטים, הברורים, מה שנואה לך כפיכחל לא שוה כלום. המעשים האלו מאוד יקרים. נפקא מינה שכל בן אדם ידע שמה שעושה - זה מאוד יקר בשמים. מסתכלים עליה, מסריטים אותה על כל מה שאיתה עושה, כל פעלה שאיתה עושה מאוד יקרה בעיני אלקים, מאוד מאוד יקרה, לא רק יקרה גדיעבד, יקרה מאוד מאוד.

ספור מדהים! האבא בא בחלום שידיקו לו נר נשמה

בספר "מעין האמונה", של הרב שלום מאיר וולף שליט"א (חלק ב' עמוד קד), הוא מספר שם ספור. את הספור הזה הוא אומר, "שמעתי מבעל המעשה". אם הוא לא שמע את זה מבעל המעשה, לא יאמן כי יספר.

ספרה לו איזה אשה אחת. היא אמרה: "כשפרצה השואה היינו אבא אמא ואני בת יחידה. כשהתחילה השואה ברחנו לאיזה מקום. שמה ארח אותנו איזה גוי אחד, חבר של אבא. ארח אותנו בבית שלו ואנחנו התנהגנו כמו גויים. פשוט הלבוש התחלף לגויים, הכל. אני הלכתי ללמד בבית ספר של גויים, כדי שלא יזהו אותנו שאנחנו יהודים.

אבא היה כל בקר יוצא לעבודה, להביא פרנסה הביתה. יום אחד אבא לא חזר. הבנו שאם אבא לא חזר, מי יודע, תפסו אותו, עלו עליו, והרגו אותו. נשארנו אני ואמא וככה גדלנו כמו גויים.

כשנגמרה המלחמה עלינו לארץ ישראל, גרנו בירושלים. בקצוות של ירושלים היה שם איזה בנין, שתי קומות, חרובה אחת. בקומה למטה גרו אנשים חרדים, אנחנו גרנו בקומה למעלה.

בקר אחד שאלתי את אמא, 'אמא, מה זה טבת?' אמרה אמא: 'אני לא יודעת מה זה טבת. מה בעיניך?' אתמול בלילה חלמתי את אבא. אבא אמר לי שהוא נפטר ביום כ"ד בטבת. והוא בקש שאני אגיד לך שתדליקי נר נשמה לעלוי נשמתו'. לא ידענו מה זה.

יודנו לשכנים הדתיים למטה, שאלנו אותם מה זה טבת? אמרו: 'טבת זה חודש עברי שקוראים לו טבת. מה בעיניך?' ספרנו את החלום. הם נגשו ללוח שנה, מסתכלים, היום זה כ"ג, היום בלילה יהיה כ"ד טבת, הם התרגשו מאוד.

'בואו נלך לרבי' הלכנו לרבי, ספרנו לו את הספור. אמר להם הרבי: 'בשלחן ערוך כתוב שלאשה ענוה אסור להתנהג בדני אבלות. למה? שלא יחשבו שבדעלה כבר נפטר והיא מתרת לאחריה. אסור לך להדליק נר נשמה'.

'כן, אבל הוא בא בחלום והוא בקש להדליק נר נשמה'. אמר הרבי: 'אם תשמעי להלכה

זה העלוי נשמה האמתי'. הלכנו הביתה ולא הדלקנו נר נשמה.

בלילה, בליל כ"ד, אבא הגיע לבת פעם שניה בחלום. הוא אומר לה: 'בתי, אני בצער גדול. בקשתי ממך שתגיד לי למה להדליק נר נשמה'. היא אומרת: 'אבל הרב אמר, שמפנין שאין עדות שנפטרתי, אי אפשר להדליק נר נשמה. והרב אסר עלינו להדליק נר נשמה'.

למתרת בבקר דופקים בדלת אצל השכנים החרדים שני אנשים מבגרים מאוד. 'שלום, יש פה איזה משפחה אמא ובת? אמרו לו השכנים: 'כן, בקומה למעלה. מה יש?'

אמרו: 'תראו, בעלה של האשה הזאת בא אלי בחלום, והוא בא גם לחבר שלי בחלום. ואמר לנו: "אתם יודעים שאנחנו היינו שלשטנו באושוויץ ואתם ראיתם איך שנהרגתי. אני מבקש מכם תלכו למשפחה שלי, ולרבי שהם הלכו, ותעידו שנפטרתי".'

ספר אחד העדים: 'אני קמתי באמצע הלילה, התעוררתי מהחלום, אמרתי לעצמי, "וואי איזה חלום. הנפטר בא בחלום, רוצה שאני אעיד שהוא נפטר". מאוד מאוד התרגשתי מהספור. אני עוד לא מספיק לחשב, דפיקות בדלת. מי מגיע? חבר שלי, אומר לי, "גם אני חלמתי אותו".'

בבקר הלכנו למשפחה, ושנינו (שני העדים) ושני החרדים, האמא והבת הלכנו ביחד לרבי. שני העדים באו להעיד, "ראינו איך הבן אדם נהרג". הרב מאוד התרגש, מאוד התרגש. ובמקום, הרב פתח את המגרה, הוציא נר נשמה והדליק נר נשמה.

ארבע פעמים הבן אדם הגיע בחלום בשביל מה? בשביל שידיקו לו נר נשמה. תגיד לי, נר נשמה זה עושה משהו למעלה? לא יודע אם זה עושה או לא עושה. מישהו מרגיש שזה עושה משהו למעלה? תגיד, אתה מרגיש כשאתה מדליק נר נשמה שזה עושה משהו? הנפטר הגיע בחלום ארבע פעמים כדי שידיקו לו נר נשמה לעלוי נשמתו.

אין לנו הבנה, כשאתה עושה פה פעלה אחת למטה, אין לנו הבנה כמה למעלה זה משפיע. מאוד מאוד. מה שאצלך נראה כפעלות פשוטות ביותר, שגרתיות, לא שוות כלום, אתה לא יודע מה אתה יכול לעשות למעלה.

כשנפטר אבא של הרב יחזקאל לוינשטיין, הוא הגיע אלי בחלום. הוא אומר לו: "בני, למעלה יש רעב. רעב. אני רעב מאוד למעלה. תעשה טובה, שלח לי חבילות. אני מאוד רעב". אתם יודעים מה החבילות למעלה? הוא אמר: "החבילות למעלה זה אמן יאה שמיה רבא מברך". זה חבילות גדולות מאוד. זה עושה לאבא הרבה נחת רוח למעלה בשמים.

הוא צעק עלי "למה לא אומרים עלי קדיש?"

ספר הרב רובין שליט"א [רב פשוט רובין]. זה היה יום תשעה באב. נכנסתי לבית כנסת ללמד, ומחמת הצום העיפות והחם, הכל ביחד, נרדמתי. בחלום אני רואה איזה בן אדם, אומר לי את השם שלו וצועק עלי: "אני שלמתי לכם כסף שתאמרו עלי קדיש. למה אף אחד לא אומר קדיש?" הוא צעק עלי ואני מהצעקות התעוררתי מהחלום.

חכיתי שהגבאי הגיע, ספרתי לו את החלום, ושאלתי: "אתה מכיר את הבן אדם הזה?" אמר הגבאי: 'כן, בטח מכיר. זה בן אדם שנפטר לפני 15 שנה. הוא אמר שהוא מוכן לתרם לבית כנסת, המשפחה שלו תתרם כל שנה 200 ש"ח שפעם אחת יאמרו עליו קדיש ביום הפטירה שלו. זהו, על זה הוא מוכן לשלם 200 ש"ח. פעם אחת בשנה".'

"אחיו של הנפטר היה מתפלל בתוך בית הכנסת, ובקשתי ממנו שיאמר קדיש על אחיו. הוא אמר: 'אין בעיה". ככה זה היה באמת. עד לפני חודשים, לפני חודשים האח נפטר. עכשיו הגיע תשעה באב. ואין מי שיאמר עליו קדיש. לכן הוא ירד מהשמים כדי לצעק עלי. "למה לא אומרים עלי קדיש?" 15 שנה כבר נפטר. פעם בשנה אומרים קדיש.

מה כבר כל כך אכפת מ'קדיש'? בערבית יש לך כל יום ארבעה קדישים. בשחרית יש לך שמונה. במנחה יש לך עוד ארבעה. תגיד, מישהו שם לב? יש ארבע, שלש, שתיים, אחד? אם אין קדיש עוד יותר טוב. אין מי שיאמר קדיש, תגיד 'ברכו את השם המברך', יאללה תגמרו. תגיד, מישהו בכלל מתחסר? יש פחות קדיש, יותר קדיש, מה נפקא מינה? 15 שנה, בן אדם מחכה, פעם בשנה. לא מחכה כל יום. פעם בשנה, מחכה שמישהו יאמר עליו קדיש. יש תאור לדבר כזה? אין תאור!

מצוה לשמה זה 'ים', שלא לשמה זה 'טפה'

כל זה כדי ללמד אותנו שכל מה שאיתה עושה פה בעולם הזה מאוד מאוד יקר. אם אצלך נראה כדבר תפל, למעלה בשמים זה מאוד מאוד יקר.

והנפקא מינה: תדע 'לשפץ' את המעשים שלך. אתה כבר עושה, תעשה את זה טוב. אתה משהו, אם אתה עושה לשמה ולא לשמה. אי אפשר להשוות.

כותב רבי יצחק בלזר בספר "נוכחי אור", לא זוכר כרגע את הלשון, אבל אני אגיד את הרעיון: 'לשמה' זה כמו ים שלם. כשעושים 'לא לשמה', זה טפה מן הים.

זאת אומרת, שני אנשים עושים אותו מעשה. אחד יותר מכוון שיהיה לשם שמים. מזה נוצר ים. השני, גם עשה אותה מצוה, אבל לא לשם שמים, לא משנה למה, זה כבר טפה מן הים. אותו מעשה שאיתה עושה, אתה רק מכניס מחשבה לתוך המעשה שלך. אי אפשר לתאר.

מצוה אחת לשמה זוכה בה לחיי העולם הבא

כותב הרמב"ם בסוף מסכת מכות. "מעקרי האמונה" - לא איזה חסידות, איזה ווארט, לא! - "מעקרי האמונה, ששעשע האדם מצוה אחת לשמה, זכה בה לחיי עולם הבא". פעם אחת בחיים שלך תעשה מצוה אחת לשמה, "זכה בה לחיי עולם הבא". ולכן 'הרבה להם תורה ומצוות'. בורא עולם, הרבה לנו תורה ומצוות, למה? שמתוך כל המצוות האלו אתה תצליח לעשות אחת בחיים שלך 'לשמה', ואז - זכה בה לחיי עולם הבא.

"וימנה שיורה על העקר הזה" - מי אמר שמה שאני אומר זה נכון? - אומר הרמב"ם: "מה ששאל רבי חנינא בן תרדיון את רבי יוסי בן קיסמא: מה אני לחיי עולם הבא? אמר לו: כלום מעשה בא לידי? אמר לו: כן, התחלף לי מעות של פורים במעותי ונתתי הכל לצדקה. אמר לו רבי יוסי בן קיסמא: מחלקך? יאה חלקי, מגורלך? יאה גורלי".

ממה התלהב רבי יוסי בן קיסמא? ממה הוא התלהב? שרבי חנינא בן תרדיון עשה מצוה לשמה. נתן מצות צדקה. בפרט שגם הוא היה גבאי צדקה, כשהוא היה גובה מכל האנשים ומחלק לעניים. אף אחד לא דמין לעצמו ששפשוהו קבל 100 שקלים, בתוך ה-100 שקלים יש 20 שקלים של רבי חנינא בן תרדיון. הוא חשב, הרב אסף, יש לו, איך אומרים, קפת העיר, אסף מכלם והוא מחלק. דמינת שיש לו 20 שקלים שלו? לא, הוא לא דמין את זה. אה, זה מצוה לשמה. אף אחד לא אומר לו "ישר כח" ולא שום דבר. זכה בה לחיי עולם הבא.

לעשות מצוה שאף אחד לא יודע עליה

איזה דבר גדול זה. איזה זכות יש לך אדם שהוא עושה מצוה ואף אחד לא יודע ממנה. איזה זכות. אף אחד לא יודע ממנה. מחביא אותה גם מעצמו.

קם בלי פונה ביום ששי או בליל שבת, לא יודע מה היה לו, קם, למד, פתח, קרא פרק תהלים, הלך, נרדם. זהו. לא ספר לאף אחד שהוא למד תורה. הוא גם לא יספר לאף אחד, איזה דבר גדול זה, זכה בה לחיי עולם הבא.

אין לנו הבנה. המצוות האלו שנגראות לך כאלו פשוטות. חד פעמי כזה, חד פעמי. האדם זוכה בהם לחיי עולם הבא.

איך חז"ל הבינו מה זה עברה אחת

יש גמרא במסכת מגלה. כלם מפרים, אבל אם רק נתבונן, אין לזה הבנה, מי שיש לו הסבר שיגיד לי, לי אין הסבר. אבל אני אומר מה שכתוב.

הגמרא אומרת שאם חל ראש השנה בשבת, אין תקיעת שופר בשבת, למה לא? שמה יהיה איזה אחד שירצה ללמד איך תוקעים בשופר, ואז הוא יטלטל את השופר ארבע אמות ברשות הרבים.

מה פרוש 'אין תקיעת שופר'? יש היום 10 מיליון יהודים. 10 מיליון יהודים רוצים לתקוע בשופר. מצוות עשה דאוריתא. אתם יודעים מה זה שופר... "עת שערי רצון להפתח", לא צחוק, כן, אבל יש איזה אחד באוגנדה, שיש חשש שאולי הוא יטלטל את השופר ארבע אמות.

מצדי שלך? תגיד לי, מה אתה אומר? 10 מיליון יהודים לא יהיה להם שופר, בשביל מי? בשביל איזה אחד, אתה יודע, במושב אביבים שמה, בפנה של הגבול שמה, מה זה מענין אותי בכלל?! מה, בגלל 10 מיליון יהודים לא ישמעו שופר? אל תגויס. לא יכול להיות. אם יש למישהו הבנה בזה שיגיד לי. אין לי הבנה. אין הבנה איך חז"ל הבינו, מוטב ש-10 מיליון אנשים לא ישמעו שופר, למה? שאיזה יהודי אחד אולי יצאל מאיזה אסור. היה שונה! היה שונה שלא תשמע שופר! לא רק אני, כל עם ישראל לא ישמעו שופר, להציל יהודי אחד מאסור.

אז מה זה פשוט אדם מתגבר מאסור אחד, יש לנו הבנה בכלל מה קורה למעלה בשמים? יש למישהו איזה הבנה? איזה עצמה זה למעלה? אין הבנה. כמה שנגרע להבין, אין הבנה בכלל.

היה שונה כל המוסר שלמדת כל החיים - בשביל פעם אחת

ולכן כותב רבי יצחק בלארז: "שמעתי פעמים רבות מרבי ישראל מסלנט, כדאי לאדם ללמד מוסר כל החיים שלו. בשביל מה? בשביל שפעם אחת לא ידבר לשון הרע". זאת אומרת, הוא כבר דבר 900 פעם, כבר דבר. כן, אבל היה צריך לדבר 901. לא. האחד הזה הוא לא דבר. היה שונה! היה שונה כל המוסר שלמדת כל החיים שלך.

כמה רבי ישראל מסלנט רצה שלמדו מוסר? היום לומדים, אם לומדים, לומדים חצי שעה נגיד. כן, אבל כמה הוא רוצה שילמדו?

הסבא מקלם כותב שפעם אחת הוא בא לרבי ישראל מסלנט, ורבי ישראל מסלנט צעק עליו ואמר לו: "לך אסור ללמד מוסר! אסור לך ללמד מוסר!" מה חשבתם, שאני נשברתי מהצערות של הרבי? לא נשברתי. הוא התכוון שאסור לי ללמד מוסר כל היום, רק שלש שעות מתר לי, שלש שעות.

אני לא רוצה להגיד לכם מה שכתב החפץ חיים, אבל אני אגיד בכל אופן, רק אני אקדים שזה לא בשבילנו, זה היה בשביל החפץ חיים. החפץ חיים אמר שאי אפשר להיות יהודי בלי ללמד שעתים מוסר, החפץ חיים לא דבר על מדרגות, הוא דבר על משהו בסיסי - רק להיות יהודי, חייב שעתים למוד מוסר כל יום. זה באמת לא בשבילנו. החפץ חיים

היה בדור אחר. אה, אנחנו כנראה דור יותר גבוה מהחפץ חיים.

שלש שעות מוסר. עשיתם פעם חשבון? אני עשיתי חשבון. שלש שעות מוסר כפול 70 שנה. כמה זה? זה 9 וחצי שנים רצופות. תשע וחצי שנים יום וליילה, כולל בין הזמנים. רצוף, רצוף.

נו, אתה לומד כל הזמן, תגיד לי, מה יצא לך מכל הלמוד הזה? אני שואל אותך עכשיו. תגיד לי, מה יצא לך מכל הלמוד הזה? אתה אומר: "תשמע, פעם אחת לא דברתי לשון הרע". שונה! היה שונה!

איזה שונה? איזה שונה? רק אנחנו לומדים חצי שעה, כבר רוצים להיות בבא סאלי. חצי שעה לומדים, ואני אומר לך פה תשע שנים. רק פעם אחת. שונה הלמוד? שונה! אין לנו הבנה בזה. אבל אחרי שאתה רואה שחז"ל בטלו לכל עם ישראל את השופר, כדי שלא יהיה יהודי אחד שח"ו יעבר עברה אחת. חז"ל הבינו, זה שונה. אין לנו הבנה כמה המעשים שלנו מאוד חשובים.

החתם סופר על תפלה אחת בכונה שלמה

הבאתי פה את החתם סופר. כותב החתם סופר, סוף פרשת שופטים, וזה לשונו: "דכשאדם מתפלל תפלה אחת בכונה שלמה, אזי מתקבצים כל התפלות שלו שנדחו לחוץ ועולים למעלה עם התפלה ההיא".

פעם אחת שבן אדם מכון בתפלה טוב, כל התפלות שהתפללת, כלם עולים עם התפלה הזאת הטובה שהתפללת. כלם עולים למעלה.

"ולא עוד אלא אפלו אם מתפלל פעם אחת בכונה רצויה, אזי כל התפלות שלו ושל כל העולם כלו שנדחו לחוץ ממי קדם עד היום, כלם עולים אתו".

מה אומר כאן החתם סופר? תפלה אחת בכונה שאתה מתפלל, כל התפלות מבריות העולם עד היום, מה שנדחה, עולים אתך ביחד. תפלה אחת בכונה. אין לנו הבנה איזה עצמה יש לזה.

מדרש פינחס - כמה יקרה אצל בורא עולם תנועה אחת

במדרש פינחס (אות מ"ב [לרבי פינחס שפירא מקורין]). עכשיו זה בשבילנו... עד עכשיו דברנו דברים גבוהים, לא בשבילנו. עכשיו השורות האלו זה בשבילנו. איי איי... מדרש פינחס (אות מ"ב): "יש אדם שלא נברא כל השבועים שנה אלא רק לעשות מצוה אחת או אפלו תנועה אחת".

שמעתי? יש אדם שכל החיים שלו, שבועים שנה, בשביל מה באת לעולם? בשביל לעשות מצוה אחת. זהו. בשביל זה באת לעולם, או אפלו תנועה אחת.

הוא מביא לזה גם ראייה חזקה מאוד. הגמרא במסכת ברכות (סוף דף א) מדברת על מי שיש לו יראת שמים. חז"ל דורשים שעליו נאמר (קהלת יב, ג) "כי זה כל האדם". מה הפרוש "כי זה כל האדם"? ר' אליעזר אומר כל העולם לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אומר שקול זה כנגד כל העולם. רבי שמעון בן עזאי (או בן זומא) אומר כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה [כל העולם למה נברא? לצוותא. שיהיה לו חברים]. אז לפי הגמרא הזאת, באמת, מספיק שהוא יהיה היחיד בעולם. זה מה שצריך באמת. נו אז למה נבראו כלם? לא נעים. אין אדם אחד בעולם. הוא יקום בבקר, אין מנוח, אין כלום. מה, לא נעים. אז עשו לו, אתה יודע, עשו לו שיהיה לו נחמד.

יפה מאוד. אני עכשיו לוקח את הגן אדם, מעלה אותו לירח. משמה אתה יכול לצפות על כל כדור הארץ. אתה רואה מיליארד וחצי הודים, עוד מיליארד סינים, עוד 300 מיליון רוסים, עוד 350 מיליון אמריקאים. תוסיף עוד, לא יודע כמה יש עוד, מלא. כל אלו נבראו בשביל הגן אדם הזה.

תגיד, אתה מאמין לזה? אתה רואה את כל המיליארדים... שבע מיליארד. יש שבע מיליארד היום. תגיד, למה נבראו כל אלו? בשביל הגן אדם הזה.

עכשיו אני אשאל אותך: הגן אדם הזה שנבראו בשבילו שבע מיליארד, כמה, זה רק הבני אדם. איפה כל הגויקים? איפה כל החיות? כל העופות? כל הדגים? קח את הכל. כל זה נברא בשבילו.

אז אומר המדרש פינחס, אם בורא עולם יוצר עולם שלם עם מלא דברים שבכלל לא צריך אותם. כי הרי הוא ברא את הכל רק בשביל הגן אדם הזה שהוא ירא שמים, אם כך קל וחמור שהוא יחזיק איזה בן אדם בחיים שבועים שנה בשביל איזה מצוה שהוא יעשה. אפלו בשביל תנועה אחת שהוא כמה קושר את התפילין, או רק פותח את הספר בשביל ללמד.

תנועה אחת שהגן אדם עושה, זה כזה חשוב אצל אלקים, ששונה לו לתת לבן אדם הזה חיים שלמים של שבועים שנה, עם הבית והאכל והבריאות, הכל! שונה לבורא עולם, כי תנועה אחת של בן אדם משפיעה באופן שאי אפשר לתאר. זה עולמות!

זאת ההוכחה שהוא מביא. וזה בשבילנו, כי יש בן אדם שבא לעולם בשביל תנועה אחת, שנאמין שכל תנועה היא יקרה מאוד עד אין שעור. כל זה כדי שנלמד: מה שאתה עושה, תעשה טוב. תעשה את זה שלם.

אתה כבר מתפלל: תעשה כמו שצריך. אתה יודע מה קדיש יכול לעשות למעלה בשמים? מצוה אחת שאתה עושה לשמה, זכה בה לחיי עולם הבא. המנעות מעברה אחת - אין שעור. אין שעור.

והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו. אמן ואמן.